

Emil Cioran

AZ ABSZURDUM SZENVEDÉLYE

Nem szól egyetlen érv sem az élet mellett. Az, aki elért a végletekig, foglalkozhat-e még érvekkel, okokkal, hatásokkal, erkölcsi megállapításokkal stb.? Nyilvánvalóan nem. Neki csak indokolatlan indokok szólnak az élet mellett. A kétségbeesés tetőfokán az abszurdum szenvedélye az egyetlen, ami még egy démoni fényt vet a káoszba. Ha egyetlen jelenlegi erkölcsi, esztétikai, vallási, társadalmi stb... eszme sem képes irányítani az életet, meghatározni egy célszerűséget, akkor hogyan tartható meg az élet úgy, hogy ne foszolja semmivé? Csakis az abszurdumhoz való kötődésen keresztül, a teljesen fölösleges, vagyis olyasvalaminek a szeretetén keresztül, ami nem képes összeállni, de amelyek kivetítése képes az élet illúzióját kelteni.

Élek, mert a hegyek nem nevetnek, és a nyüvek nem énekelnek. Az abszurdum szenvedélye nem születhet, csakis egy olyan emberben, akiben semmi sem maradt, de akiben rettenetes átváltozások jelenhetnek meg. Annak, aki mindent elveszített, nem marad más, csak az abszurdum szenvedélye Mert mi az, ami még meghathatja őt a létezésből? Milyen csábítások? Egyesek azt mondják: az önfeláldozás az emberiségért, a közjóért, a nép kultusza stb. Csak azok tetszenek nekem, akik – ha csak egy kis időre is – leszámoltak ezekkel a dolgokkal. Csak ezek voltak képesek abszolút módon élni. És csak nekik van joguk az életről beszélni. Visszatérhetsz a szerelemhez vagy a tisztasághoz. De ez a visszatérés hősiesség, nem öntudatlanság által valósul meg. Egy létezés, amely semmilyen örültséget nem takar, értéktelen. Miben különbözik ez valamely kő vagy fa vagy szenny létezésétől? De mondom: egy nagy örületet kell takarnod, ha kő, fa vagy szenny akarsz lenni. Mikor az abszurdum összes mérgező gyönyörét megkóstoltad, csak akkor tisztulsz meg teljesen, mert csak akkor értél el a felszámolás utolsó állomásáig. És nem abszurd minden utolsó állomás?

Vannak emberek, akiknek az a sorsuk, hogy csak a mérget érezzék a dolgokban, és akiknek minden meglepetés és minden tapasztalat egy újabb alkalom a kínlásra. Ha azt mondják, hogy ennek a szenvedésnek megvannak a szubjektív okai, figyelembe véve az egyéni alkatot, megkérdelem: létezik-e egy objektív kritérium a szenvedés értékelésére? Ki határozhatja meg, hogy szomszédom nem szenved többet mint én, vagy hogy Jézus többet szenvedett mint mi mindnyájan? Nincs objektív mérce, mert a szenvedés nem a külső izgalommal vagy a szervezet helyi lehangoltságával mérhető, hanem azzal, hogy miként érezzük azt, és hogyan tükröződik a tudatban. És ebből a szempontból a rangsorolás lehetetlen. Minden ember megmarad saját szenvedésével, melyet teljesnek és háttartalannak hisz. És ha arra gondolnánk, hogy mennyit szenvedett eddig ez a világ, ha felidéznénk a rettenetes haláltusákat, és a legbonyolultabb kínokat, a legkegyetlenebb halált és a legfájdalmasabb válást, az összes pestisest, mindazokat, akik elevenen megégtek vagy éhen haltak, mennyivel lenne kisebb szenvedésünk? Senki sem dédelgetheti haláltusája közben azt a gondolatot, hogy mindenki halandó, mint ahogyan a szenvedésében senki sem fog amiatt kevés-

bé szenvedni, hogy mások szenvedtek, vagy szenvednek. Mert ebben a szervesen elégtelen és töredékes világban az egyén arra törekszik, hogy teljes módon éljen, közben azt is kívánva, hogy létezéséből teljességet kovácsoljon. Bármely szubjektív létezés egy teljesség önmaga előtt. Emiatt minden ember úgy él, mintha a világegyetem vagy a történelem központja lenne, és így hogy ne legyen a szenvedés abszolút? Nem érhetem meg más szenvedését azért, hogy ezáltal az enyémet enyhítsem. Az összehasonlításoknak ebben az esetben semmi értelmük sincs, mert a szenvedés egy belső egyedüllét, amelyen kívülről senki sem segíthet. Nagy előny, hogy egyedül szenvedhetsz. Mi lenne, ha az ember arca minden belső szenvedést hűen ki tudna fejezni, ha arcjátékában megtestesülne minden belső kín? Beszélhetnénk-e még egymással? Nem kéne akkor kezünkbe temetett arccal beszélünk? Az élet valósággal lehetetlen lenne, ha minden, ami végtelen-érzéként van bennünk, arcvonásainkon tükröződne.

Senki sem merne többé tükörbe pillantani, mert egy groteszk és tragikus kép vércsíkokat és vérfoltokat, beforni képtelen sebeket és megfélékezhetetlen könnyáradatot keverne fiziognómiánk körvonalaiba. Egy borzalmakkal telített kéj öntene el annak láttán, hogy a kényelmes és mindennapi felületes harmóniában hogyan csap fel egy vér-vulkán, tűzpiros és oly égető kilövellések, mint a reménytelenség annak láttán, hogy lényünk összes sebei gyógyíthatatlanul kinyílnak azért, hogy egy kitöréssé változtasson bennünket. Csak ekkor fognánk fel és értékelnénk a magány előnyeit, amely szenvedésünket némává és elérhetlenné teszi. Egy véres kitörésben, lényünknek vulkánjában a dolgokból kiszívott összes méreg nem lenne elég ahhoz, hogy az egész világot megrontsuk? Annyi méreg, annyi szörnyűség van a szenvedésben!

Az az igazi magány, amikor teljesen elszigeteltnek érzed magad ég és föld között. Semmi sem vonja el figyelmedet a teljes elszigeteltség jelenségeiről, hanem egy borzalmasan józan intuíciónak kell feltárnia az emberi végesség drámáját ennek a világnak a végtelenségével és semmijével szemben. A magányos bolyongásokat – melyek rendkívül termékenyek, ugyanakkor veszélyesek is a belső életben – úgy kell végigcsinálni, hogy semmi, ami megzavarhatná az ember világban való elszigetelődésének vízióját, ne lépjen be az egyén foglalatosságába. A befele fordulás folyamatának felerősödésében és saját lényed felé való közeledésben a magányos bolyongások csak este termékenyek, amikor a mindennapi csábítások nem tudják az érdeklődést eltéríteni, és amikor a világ-raeszmélés a szellem legmélyebb rétegeiből tör elő, onnan ahonnan elrugaszkozik az élettől, az élet sebétől. Mennyi egyedüllét szükséges ahhoz, hogy szellemünk legyen! Mennyi halál az életben, és mennyi belső tűz! A magány annyira tagadja az életet, hogy az életbevágó elmozdulásokból adódó virágzása a szellemnek szinte elviselhetlenné válik. Nem jellemző, hogy azok láznak fel a szellem ellen, akik tudják, hogy milyen súlyos betegség kellett megfertőzze az életet ahhoz, hogy a szellem megszülethessen. A szellem védelmére az egészséges és kövér emberek állnak ki, akiknek sejtelmük sincs arról, hogy mit je-

lenthet ez, akik sohasem érezték az élet kínzásait és a létezés gyökereinél rejlő fájdalmas ellentéteket. Azok, akik valóban érzik a szellemet, vagy gőgösen elviselik, vagy úgy mutatják be, mint egy szerencsétlenséget. Ellenben senki sincs elragadtatva lénye mélyén ettől az életet veszélyeztető katasztrófális szerzeménytől, ami a szellem. És hogyan lennél elragadtatva ettől a varázs nélküli élettől, naivitás és spontaneitás nélkül? A szellem jelenléte mindig egy élethiányt, rengeteg magányt és hosszas szenvedést jelent. Ki beszél a szellem általi megváltásról? Egyáltalán nem igaz, hogy az immanens életélmény egy szorongó átélés, amelyből az ember a szellem révén került ki. Ellenkezőleg, sokkal igazabb, hogy a szellem okozott egyensúlyvesztést, szorongást, ám magasztosságot is. Mit akartok, hogy megismerjenek a szellem veszélyeiből azok, akik még az élet veszélyeit sem ismerik? Nagy tudatlanságot jelent a szellem védelmezése, mint ahogyan nagy egyensúlyvesztést az élet védelmezése. Mert normális embernek az élet nyilvánvalóság; csak a beteget bűvöli el, és csak ő dicséri, hogy ne roskadjon össze. De az, aki sem az életet, sem a szellemet nem tudja többé dicsérni?

